

TARIFFNEMNDA

I følge liste

Deres ref:

Vår ref:
TN 14/3367

Dato:

12 JAN 2015

HØRING – UTKAST TIL FORSKRIFT OM ALLMENNGJØRING AV BUSSBRANSJEAVTALEN 2014 – 2016

Med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. legger Tariffnemnda med dette frem forslag til forskrift om allmenngjøring av bussbransjeavtalen 2014 – 2016 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) og NHO Transport og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS) og Yrkestrafikkforbundet (YTF), på høring. Kravet om allmenngjøring er fremmet av YS og forslaget til forskrift er utformet i samsvar med påstand fra YS.

Landsorganisasjonen i Norge (LO) fremmet 5. januar 2015 krav om allmenngjøring av Bussbransjeavtalen 2014-2016 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og NHO Transport på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Transportarbeiderforbund på den annen side. I begjæringen er det vist til at det har vært dialog mellom de involverte forbundene i LO og YS og at det er enighet om at det vil være hensiktsmessig at LO begjærer allmenngjøring av sin tilsvarende avtale med samme avtalepart. De to overenskomstene er likelydende, og LO viser til og tiltrer YS' begrunnelse for allmenngjøring.

Begjæringen om allmenngjøring

Bakgrunn

Det fremgår av begjæringen fra YS at turbilmarkedet stort sett består av avvikskjøring for kollektivtransport når det oppstår ekstra behov, kjøring i forbindelse med bedrifts- og organisasjonsarrangementer og liknende, samt forskjellige former for turistikjøring og opplevelsesreiser. Turistikjøring og opplevelsesreiser opplyses å være en stor og økende del av markedet.

Det felles transportmarkedet i EØS innebærer at utenlandske selskaper kan transportere passasjerer i Norge, enten som internasjonal transport inn og ut av landet, som tjensteytelse til norsk oppdragsgiver eller transport innad i Norge i form av kabotasjetransport. I EØS-området kan alle EU-godkjente transportører utføre midlertidig kabotasjeoppdrag.

I følge begjæringen fører det internasjonale markedet til økt konkurranse og ekstra press på lønns- og arbeidsvilkår, ved økt bruk av arbeidskraft fra land med dårligere vilkår enn Norge. Det følger også av begjæringen at utenlandske sjåførere, særlig fra Øst-Europa, arbeider i Norge med langt dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn norske arbeidstakere, enten som ansatt i norske selskaper eller som utsendte arbeidstakere fra utenlandske selskaper. Aktører i bransjen har meldt fra til YTF at de må slutte med turbilvirksomhet fordi utenlandske selskaper tilbyr lavere transportpriser.

I følge begjæringen er det store forskjeller mellom EØS-landene når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår. Minste månedslønnen for turbilsjåfører i Norge er opplyst å være 24 136 kroner per måned. Gjennomsnittslønnen for ansatte i transport og lager i f.eks. Estland og Latvia er opplyst å være henholdsvis 6749 og 5943 per måned. YTF har utarbeidet en rapport som viser lønnsnivået i de ulike EU-landene. Rapporten er lagt ved begjæringen.

Hva som kreves allmenngjort

YS har begjært minstelønnen i bussbransjeavtalen allmenngjort. I tillegg kreves reglene om tillegg for arbeid på høytidsdager, tilfredsstillende overnattingssted der overnatting er nødvendig og nødvendige måltider der disse ikke er dekket av oppdragsgiver, allmenngjort.

Bussbransjeavtalen er den dominerende avtalen i bransjen og gjelder for hele landet. Det er inngått likelydende avtaler mellom NHO Transport og Norsk Transportarbeiderforbund, samt mellom Spekter og Yrkestrafikkforbundet, Norsk Transportarbeiderforbund, Fagforbundet og Norsk Jernbaneforbund.

I henhold til begjæringen er det bred enighet i bransjen om hva som foregår. Også arbeidsgiverorganisasjonene og selskapene mener det er store utfordringer med utenlandske sjåførere på dårlige vilkår.

Dokumentasjon

YS har vist til at det ikke finnes noen klar statistikk som viser hvor mange utenlandske arbeidstakere som utfører persontransport på vei i Norge. Ved begjæringen er det derfor lagt ved statistikk og annen dokumentasjon om denne type transport og lønnsnivå i Norge og EU, som YS mener kan gi et bilde av situasjonen. Ettersom dokumentasjonen i saken består av offentlig tilgjengelige dokumenter, har Tariffnemnda i denne saken valgt å legge dokumentasjonen ved høringsbrevet. Det gjelder både dokumentasjon og rapporter utarbeidet av YS/YTF og andre rapporter det er vist til i begjæringen.

I Fafo-notat 2013:16 Arbeidsforhold i vegsektoren vises det til at de norske turbiloperatørene har møtt sterk konkurranse i hjemmemarkedet fra utenlandske busselskaper som står for en økende andel turistoppdrag i sommerhalvåret, spesielt turer i tilknytning til cruise- og flyreiser. I henhold til Fafo-notatet hevder norsk turbilnæring at de blir presset ut og ikke kan konkurrere når det gjelder lønns- og arbeidsbetingelser. I notatet er det også vist til et brev fra NHO Transport til samferdselsministeren 25. juni 2013, der det fremgår at "kontakten med andre bransjeforeninger i Nord-Europa har bekreftet at utfordringene med kabotasje på turbilsiden stort sett er begrenset til Norge". Det begrunnes med at det høye prisnivået i Norge gir stort inntekspotensial for aktører med lave kostnader, at sesongen for utenlandske turbiler i Norge er konsentrert og dermed gir høy omsetning på kort tid og at andre land har redusert attraktiviteten ved å innføre

merverdiavgiftsrelatert kilometer- og passasjeravgift og strengere kontroll av betalt bompengavgift. I begjæringen er det også vist til Rapport om kabotasje på veg i Norge, utarbeidet av en kabotasje arbeidsgruppe nedsatt i 2013 av samferdselsministeren. Det er videre vist til oppslag i media og enkelte undersøkelser, hvor det fremgår at det er normalt at utenlandske arbeidstakere kjører kabotasje i Norge i lang tid av gangen, med lønns- og arbeidsvilkår i samsvar med det som er vanlig i hjemlandet. Det er avdekket tilfeller med lønn ned i 30 kroner per time, og 1000 euro omtales som vanlig månedslønn. Det er også vist til tilfeller der sjåfører må bo i bussen og ikke har råd til å kjøpe mat i Norge.

Tariffnemndas merknader

Tariffnemnda har kommet til at dokumentasjonen som er fremlagt med begjæringen er tilstrekkelig til å ta saken til behandling, jf. allmenngjøringsloven § 4. Tariffnemnda vil presisere at det ikke er tatt stilling til om vilkårene for allmenngjøring er oppfylt i denne saken. Nemnda legger til grunn at høringsrunden vil kunne gi ytterligere informasjon og dermed gi nemnda bedre grunnlag for vedtak i saken.

Nemnda ber særlig om høringsinstansenes syn på spørsmålet om hvorvidt allmenngjøring kan forventes å være et hensiktsmessig tiltak for å ivareta formålet med allmenngjøringsloven, i lys av de særlige utfordringene knyttet til kontroll og oppfølging av et eventuelt allmenngjøringsvedtak som kan gjør seg gjeldende på dette området.

Særlig om forholdet til EØS-retten

Vedtak om allmenngjøring innebærer at visse lønns- og arbeidsvilkår i tariffavtalen blir forskriftsfestet. Forskrifter om allmenngjøring gjelder for alle som utfører arbeid i Norge, inkludert utenlandske virksomheter som sender arbeidstakere til Norge i forbindelse med midlertidige tjenesteytelser. Dette følger av forskrift om utsendte arbeidstakere (forskrift 16. desember 2015 nr. 1566), som gjennomfører Rådsdirektiv 96/71/EF om utsending av arbeidstakere i forbindelse med tjenesteyting i norsk rett (utsendingsdirektivet).

Formålet bak utsendingsdirektivet er å balansere hensynet til fri flyt av tjenester og hensynet til beskyttelse av arbeidstakerne. Etter utsendingsdirektivet artikkel 3 plikter EU/EØS-landene å gjøre sine nasjonale regler om lønns- og arbeidsvilkår gjeldende overfor virksomheter som er etablert i andre medlemsstater når disse sender ut egne arbeidstakere for å utføre midlertidige tjenester. Slike nasjonale regler må være fastsatt enten ved lov/forskrift, eller gjennom allmenngjøring av tariffavtaler.

Transportbransjen preges av høy grad av mobilitet på tvers av landegrensene. Grenseoverskridende transporttjenester, i form av kabotasje, internasjonal transport og kombinert transport, er vanlig. Det har blitt stilt spørsmål om en allmenngjøringsforskrift kan gjøres gjeldende overfor utenlandske virksomheter som utfører transportoppdrag i Norge, eller om det vil stride mot EØS-retten.

Tariffnemnda legger til grunn at allmenngjøringsforskrifter som er fastsatt i tråd med utsendingsdirektivet, også er i samsvar med EØS-avtalen art. 36 om friheten til å yte tjenester på tvers av landegrensene.

Utsendingsdirektivets virkeområde følger av art. 1. Direktivet omfatter i utgangpunktet alle virksomheter i EU/EØS-landene som i forbindelse med tjenesteyting sender ut arbeidstakere til en annen medlemsstat. Direktivet gjelder når en virksomhet enten:

- sender ut arbeidstakere for egen regning og under egen ledelse etter avtale inngått med en tjenestemottaker i et annet EU/EØS-land, eller
 - sender ut en arbeidstaker til et forretningssted eller til et foretak i et annet EU/EØS-land som eies av gruppen, eller
 - i egenskap av vikarbyrå eller virksomhet som stiller en arbeidstaker til rådighet, sender ut en arbeidstaker til et brukerforetak i et annet EU-EØS-land.
- I alle tilfellene er det en forutsetning at det foreligger et arbeidsforhold mellom utsendingsvirksomheten og arbeidstakeren.

Tariffnemnda legger til grunn at transportbransjen som sådan ikke er unntatt fra utsendingsdirektivets virkeområde. Utsendingsdirektivet gjelder generelt for alle bransjer, unntatt handelsflåten, jf. art 1 nr. 2. Direktivet åpner for at medlemsstatene i sin nasjonale lovgivning kan gjøre mindre unntak for kortvarige tjenesteytelser med hensyn til vilkåret om minstelønn, jf. art. 3 nr. 2-5. I norsk rett er imidlertid denne muligheten kun benyttet for visse tjenesteytelser som innebærer førstegangsmontering/installering som er nødvendig for å ta en vare i bruk, jf. forskrift om utsendte arbeidstakere § 2 fjerde ledd.

Videre vises det til at Forordning (EF) 1072/2009 om felles regler for adgang til markedet for internasjonal godstransport, hvor det i fortalen avsnitt 17 fremgår uttrykkelig at utsendingsdirektivet kommer til anvendelse for virksomheter som utfører kabotasje. Tilsvarende følger av avsnitt 11 i fortalen til Forordning (EF) nr. 1073/2009 om felles regler for adgang til markedet for internasjonal persontransport.

Det er i utgangspunktet heller ikke noe som tilsier at internasjonal transport som sådan faller utenfor utsendingsdirektivets virkeområde. Det er imidlertid en forutsetning, både ved kabotasje og internasjonal transport, at det enkelte transportoppdrag faktisk utgjør en grenseoverskridende tjenesteytelse, slik dette er definert i utsendingsdirektivet art. 1. I tillegg må en allmenngjøringsforskrift oppfylle direktivets øvrige vilkår om fremgangsmåte og innhold, jf. art. 3

Dersom utsendingsdirektivet i konkrete tilfeller ikke kommer til anvendelse, kan det likevel ikke utelukkes at en allmenngjøringsforskrift kan gjøres gjeldende overfor utenlandske virksomheter. Det må i så fall vurderes etter EØS-avtalen art. 36. Art. 36 forbyr i utgangspunktet alle restriksjoner på friheten til å yte tjenester på tvers av landegrensene. Det følger imidlertid av rettspraksis at restriksjoner på tjenestefriheten likevel er tillatt dersom de er begrunnet i tvingende allmenne hensyn, er egnet til å oppfylle de formål de forfølger, og ikke går lenger enn nødvendig for å oppfylle disse formålene. EU-domstolen har i en rekke saker lagt til grunn at hensynet til beskyttelse av arbeidstakere og hensynet til rettferdig konkurranse anses som tvingende allmenne hensyn som kan begrunne restriksjoner på tjenestefriheten. Hvorvidt kravet til egnethet og proporsjonalitet er oppfylt, må vurderes i forbindelse med et eventuelt vedtak om allmenngjøring.

Tariffnemndas foreløpige vurdering er at EØS-retten, på generelt grunnlag, ikke er til hinder for å gjøre en allmenngjøringsforskrift gjeldende overfor utenlandske virksomheter som yter transporttjenester i Norge. Det presiseres at Tariffnemnda ikke har tatt stilling til om en eventuell allmenngjøringsforskrift i denne konkrete saken vil komme til anvendelse overfor utenlandske virksomheter.

Høring

Høringssaken, med alle vedlegg, er lagt ut på internett:

<https://www.regjeringen.no/id2358245>.

Tariffnemnda ber om at høringssaken blir forelagt underliggende etater, medlemsorganisasjoner og andre som kan ha interesse av å avgi høringssuttalelse.

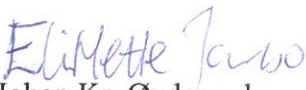
Eventuelle spørsmål kan rettes til Bodil Stueflaten (22 24 69 31/ bos@asd.dep.no) eller Ingrid Finsland (22 24 85 82/ if@asd.dep.no).

Vi ber om at høringssaker fortrinnsvis blir sendt elektronisk til postmottak@asd.dep.no eller ved å bruke den digitale løsningen for høringssuttalelse nederst på siden for høringssaken på internett. Her kan du registrere deg, mellomlagre en uttalelse og laste opp vedlegg. Høringsinstansene kan også sende inn høringssvar uten å registrere seg. Alle kan avgi høringssuttalelse, men merk at uttalelser er offentlige etter offentleglova og blir publisert sammen med øvrige høringssuttalelser.

Høringssuttalelser kan også sendes med vanlig post til Tariffnemnda, Postboks 8119 Dep, 0030 Oslo.

Høringsfrist: Torsdag 12. mars 2015.

Med hilsen

for 
Johan Kr. Øydegard
Tariffnemndas leder

Vedlegg

Høringsinstanser:

- Finansdepartementet, Postboks 8008 Dep, 0030 Oslo
- Justis- og beredskapsdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Postboks 8112, 0032 Oslo
- Nærings- og fiskeridepartementet, Postboks 8014 Dep, 0030 Oslo
- Samferdselsdepartementet, Postboks 8010 Dep, 0030 Oslo
- Utenriksdepartementet, Postboks 8114 Dep, 0032 Oslo
- Arbeidstilsynet, Postboks 4720 Sluppen, 7468 Trondheim
- Petroleumsstilsynet, Postboks 599, 4003 Stavanger
- Landsorganisasjonen i Norge, Youngsgate 11, 0181 Oslo
- Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund YS, Postboks 9232, 0134 Oslo
- Akademikerne, Fridtjof Nansens plass 6, 0160 Oslo
- Unio, Stortingsgata 2, 0158 Oslo
- Næringslivets Hovedorganisasjon, Postboks 5250 Majorstuen, 0303 Oslo
- Virke, Postboks 2900 Solli, 0230 Oslo
- Arbeidsgiverforeningen Spekter, Postboks 7052 Majorstuen, 0306 Oslo
- KS, Postboks 1378 Vika, 0114 Oslo
- Norges Turbileierforbund, Postboks 25, 1649 Rasta
- UiO, v/ Inst. for privatrett, Postboks 6706 St. Olavs plass 5, 0130 Oslo

UTKAST TIL Forskrift om allmenngjøring av tariffavtale for persontransport med turbil

Hjemmel: Fastsatt av Tariffnemnda xx. xxx 2015 med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. (allmenngjøringsloven) § 5.

Kap. I. Innledende bestemmelser

§ 1. Grunnlaget for allmenngjøring

Forskriften er fastsatt på grunnlag av Bussbransjeavtale av 2014 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og NHO Transport på den ene side og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund og Yrkestrafikkforbundet på den annen side og Bussbransjeavtalen 2014 – 2016 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og NHO Transport på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Transportarbeiderforbund på den annen side.

§ 2. Virkeområde og gjennomføringsansvar

Forskriften gjelder for private bedrifter som utfører persontransport med turvogn eller buss når transporten ikke krever tildeling av løyve ved konkurranse etter yrkestransportlova § 8. Forskriften gjelder for ansatte i slike bedrifter som utfører persontransport.

Arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomhet som utfører arbeidsoppdrag som nevnt i første ledd skal sikre at bestemmelsene i forskriften gjennomføres.

Kap. II. Lønns- og arbeidsvilkår

§ 3. Lønnsbestemmelser

Arbeidstakere som utfører arbeid i henhold til § 2, skal minst ha en lønn per time på kroner 150,- .

For arbeid på nyttårsdag, skjærtorsdag, langfredag, 1. og 2. påskedag, 1. og 17. mai, Kr. Himmelfartsdag, 1. og 2. pinsedag, 1. og 2. juledag, samt etter klokken 1500 på jul-, påske-, pinse- og nyttårsaften betales 100 prosent tillegg.

§ 4. Regulering av lønn i forskriftens virketid

Tariffnemnda kan endre satsen i § 3 som følge av tariffrevisjoner.

§ 5. Utgifter til kost

Dersom nødvendige måltider ikke er dekket av oppdragsgiver, godtgjøres disse av arbeidsgiver.

§ 6. Innkvartering

Arbeidsgiver skal ved turer med overnatting sørge for at sjåføren får fullverdig hvile på tilfredsstillende innkvarteringssted med dusj og toalett. Sjåføren skal fortrinnsvis ha enerom.

Kap. III. Fravikelighet mm.

§ 7. Fravikelighet

Forskriften kommer ikke til anvendelse dersom arbeidstaker samlet sett er omfattet av gunstigere lønns- og arbeidsvilkår i henhold til avtale eller etter det lands rett som ellers gjelder for arbeidsforholdet.

Kap. IV. Ikrafttreden mm.

§ 8. Ikrafttreden og opphør

Forskriften trer i kraft xx.

Forskriften opphører å gjelde 1 måned etter at Bussbransjeavtale av 2014 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og NHO Transport på den ene side og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund og Yrkestrafikkforbundet på den annen side og Bussbransjeavtalen 2014 – 2016 mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og NHO Transport på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Transportarbeiderforbund på den annen side blir avløst av ny tariffavtale, eller hvis Tariffnemnda treffer nytt vedtak om allmenngjøring av tariffavtalen.